

Sıra Numarası : 40

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ÇEKOSLOVAKYAMUKAVELENAMESİNİN TASDİKI HAKKINDA (1 HÜKÜMETİ ARASINDA MÜNAKİT TİCARET/53) NUMARALI KANUN LÂYİHASI VE HARİCİYE VE TİCARET ENCÜMENLERİ MAZBATALARI

Türkiye Cumhuriyeti

Başvekâlet

10.12.1927

Muamemat Müdüriyeti

Adet : 6/5295

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Hükümetimizle Çekoslovakya Cumhuriyeti Hükümeti arasında münakit Ticaret Mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâleti Celilesince tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 4 Kânunuevvel 1927 tarihli içtimaında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip olunan kanun lâyihasıyla esbabı mucibe mazbatasının musaddak sureti leffen takdim olunmuştur.

Muktezasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyurulmasını rica eylerim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı Mucibe

Türk Heyeti murahhasası ile Çekoslovakya heyeti murahhasası arasında devam eden müzakerat neticesinde imza edilip leffen takdim kılınan Ticaret Mukavelenamesi tarafeyn mevaridatı hakkında en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine istinat etmekle beraber melfuf (A) cetvelinin tetkikinden müsteban buyurulacağı veçhile incir, üzüm, portakal, mandalina, limon, badem, zeytin, zeytinyağı, fındık gibi başlıca ihracat emtiamız için Çekoslovakya'nın muahede akdettiği Fransa, İtalya gibi devletlere ve bilhassa İspanya hükümetine bahşeylediği tenzilât ve müsaadat tespit edilmiş ve muahedatı mezkûre haricinde kalan meyhan balı, halı ve kahve müşabihleri imal eden fabrikalar için dizi veya diğer şekillerde müstahzar olup, emirname ile muayyen şerait ve kontrol tahtında olarak ithali müsaadei mahsusaya tâbi incirler gibi mevad ve emtiamız için de uzun süren müzakerat ve münakaşattan sonra istihsal edilen tenzilât ve müsaadet da aynen tespit kılınarak bu suretle münasebatı ticariye ve iktisadiyemiz sabit ve müstakâr esasata rapt olunduğu gibi Çekoslovakya ile diğer devletler beyninde mevcut mukavelenamei ticariler feshedilmiş olsa dahi emtiaî mebbhusunanhanın tenzilâtı mezkûreden istifadeye devam eylemeleri temin kılınmıştır ve bilhassa en mühim ihracat eşyamız olan ve memleketimizin ticareti hariciyesi noktai nazarından iktisadı millimizin inkişafına pek mühim birer âmil oldukları vares-te itibah bulunan halı, incir, zeytin, üzüm, zeytinyağ-

larımız hakkında pek mühim tenzilât istihsaline muvaffak olunarak bunların Çekoslovakya'da diğer ecnebi emtiaî mumasilesiyle rekabet edebilmeleri ve binnetice revaçlarının bir kat daha tezyidi esbabı istikmal edilmiştir. Çekoslovakya'ya yapılan ihracatımızın Tiryeste vesair İtalya limanları vasıtasıyla icra edilmesi ve bunların istatistiklerimizde İtalya'ya vaki ihracat emtiası meyhanında irae edilmiş bulunmaları itibariyle memleketi mezkûreye gönderilen emtiamızdan her birinin, miktar ve kıymeti hakikiyei senevîleri hakkında sabit ve katî erkam iraesine ve binaenaleyh işbu mukavelename ile elde ettiğimiz tenzilâtten dolayı senevî ne miktar istifade eylediğimize dair umumî malumatın itasına imkân bulunmamaktadır. Mamafih bu muahedename ile elde ettiğimiz her bir madde hakkındaki tenzilâtı Çekoslovakya umumî gümrük tarifesindeki erkam ile mukayese etmek suretiyle ne miktar istifademiz olduğunu berveçhizir arzına müsaraaat olundu.

Şöyle ki : Çekoslovakya gümrük tarifei umumiyesine nazaran yüz kilosu dört yüz krom gümrük resmine tabi bulunan kuru incirlerimiz için iki yüz ve yüz kilosu iki yüz kırk kron gümrük resmine tabi üzümlerimiz için yüz yirmi kron gibi nisif derecesinde ve iki bin sekiz yüz krona tabi safranlarımız için yedi yüz kron ve yüz kırk kron gümrük resmine tabi limonlarımız için otuz, dört yüz seksen kron gümrük resmine tabi portakallarımız için altmış, üç yüz altmış kron resme tabi bademlerimiz için iki yüz, seksen kron resim gümrüğüne tabi, zeytin için otuz sekiz, iki yüz kron resme tabi fındıklarımız için doksan, yetmiş iki kron resme tabi yüz dört numarada muharrer zeytinyağlarımız için otuz altı, yüz altı numarada muharrer olup, yüz sekiz kron resme tabi şişe derunundaki zeytinyağlarımız için elli dört ve madenî zuruf derunundakiler için seksen bir kron gümrük resmi tediyesi temin ve muahedenameye merbut (A) listesinde tespit ettirilmek suretiyle Çekoslovakya hükümetince âkit devletlere ve bilhassa en müsait şeraitle Modüsivendi aktetmiş bulunan İspanya hükümetince bahşedilmiş olan tenzilâtten tamamen istifade imkânı elde edilmiştir.

Çekoslovakya - İspanya muahedenamesinde mezkûr mevaddan gayri emtiamıza gelince : İşbu muahedenin akdinden mukaddem Çekoslovakya'da beher

yüz kilosu 25 X 180 = 4 500 kron gümrük resmine tabi olan halılarımız için emsali tezyit olan yirmi beş kron yetmiş beş ve on sekiz nispetinde yani beher yüz kiloda bin yüz yirmi beş kron tenzilât icra edilmek suretiyle gümrük resminin beher yüz kilo için üç bin üç yüz yetmiş beş krona ircama muvaffakiyet elvermiştir ki tenzilâtı mezkûrenin halılarımıza Çekoslovakya Pazarı Ticaretinde pek mühim bir revaç temin edeceği müstağni arz ve beyandır. Bundan başka evvelce yüz kilosu iki yüz kırk kron gümrük resmine tabi bulunan meyan balı için yüz elli ve kahve müşabihlerinin imalinde istimal edilip, 5 X 10 = 50 kron gümrük resmine tabi incirlerimiz içinde 5 X 8 = 40 kron üzerinden resim tarh ettirilmesine muvaffakiyet elvermiştir.

Çekoslovakya halihazır gümrük tarifei umumiyesine nazaran muafiyeti rüsumiyeden istifadeleri muktazi susam, deri, lületaş, palamut, mazı, kitre zamkı, pamuk, ipek kozası, ipek kamçı ve tarifede numarası bulunamamasına mebni muafiyeti rüsumiyeden istifadesi takarrür ettirilen yün gibi mevaddımızın konsolide edilmek suretiyle bilâhare herhangi bir mülahaza idariye ve maliye dolayısıyla Çekoslovakya hükümetince mebhusünan eşyanın gümrük resmine tabi tutulması takarrür etse bile işbu muahedenamenin meriyette bulunduğu müddetçe muafiyati mezkûreden devamı istifadeleri tamamen temin kılınmıştır.

Berveçhibalâ emtia ve mevaddımızdan başka tütünlümüz hakkında elde edilen menfaat bilhassa şayanı kayıt bulunmaktadır.

Söyle ki : Çekoslovak Reisi tarafından senede vasatı üç milyon kilogram miktarında doğrudan doğruya Türkiye'den tütün iştirâ edilmesi ve bu hususta açılacak münakasaların Türk Ticaret Odaları vasıtasıyla Türk tacirlerinin nazarı ittilâna arz olunması kabul ettirilmiş ve bu hususta imza protokolüne ayrıca vazı ahkâm ettirilmek suretiyle işbu mahsulün temin ve tezyidi revacına muvaffakiyet elvermiştir.

(A) cetvelinde tespit ettiğimiz bu mevad mukabilinde Çekoslovakya ihracat emtiasından başlıcaları (B) cetvelinde tespit kılınmış ve bunlar hakkında zaten her iki hükümet beyninde münakit ve elyevm hükmü cari bulunan Modüsivendi de dahi mezkûr olduğu üzere Lozan tarifesi aynen tespit edilmiştir. Bu suretle tespit edilen emsali tezyidin, kambiyo temevvücatı halinde Lozan Ticaret Mukavelenamesinin ikinci maddede muharrer şerait dairesinde tanzim edilebileceği ve Çekoslovakya tarifesinde mezkûr ve işbu mukavelenamenin (A) melfufunda tespit edilmiş

bulunan Çekoslovak kronu üzerinden tesviyesi icabeden emsali tezyidin de kambiyo temevvücatı halinde kronun 1925 senesindeki vasatı piyasa ile dolar veya İngiliz lirasının veyahut bu iki nakdin vasat piyasası mukayese edilerek tamam bir aylık piyasanın miktarı vasatisine göre % 10 derecesinde tenakus veya tezyüt müşahade edildiği takdirde emsalin buna göre tanzim kılınacağına dair imza protokolüne ayrıca ahkâm vaz edilmiştir. Binaenaleyh bu suretle atide emsali tezyit Lozan tarifesinde derpiş edilen veyahut Çekoslovak kronu hakkında kabul edilen esas dairesinde tezyit veya tenkis edildiği takdirde (A) ve (B) cetvellerinde mezkûr tarafeyn mevaridatı hakkındaki emsali tezyidin konsolide edilmiş bulunmalarına rağmen tezyit veya tenkis hususu da takarrür ettirilmiştir. Şu kadar ki işbu tezyit veya tenkis hususunda da tarafeyni akideyn mütekabilen en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin tatbikini taahhüt eylemiş bulunmaları dolayısıyla bu hususta da mevaridatımız hakkında en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinden daha dun bir muamelenin tatbik edilememesi temin edilmiştir.

Bunlardan başka memleketin menafii hayatiyei iktisadiyesi icabatından olarak Türkiye'nin vaz edebileceği memnuiyetin daimî olabilmesine mukabil Çekoslovakya hükümeti tarafından, muvakkat bir mahiyeti haiz olmak ve bilumum milletler mevaridatına seyyanen tatbik edilmek şartıyla, ithalat veya ihracatta memleketin menafii hayatiyei iktisadiyesini himaye için muktazi kâffe tedabiri ittihaz hakkı tanınmış ve Çekoslovakya hükümetince ithalat ve ihracatın lisanslarıyla murakabesinin idamesine lüzum görüldüğü müddetçe işbu lisansların itası hususunun tabi olacağı şeraitin bütün memaliki saire mahsulatı tabiiye veya mamulesinin tabi olacağı şeraitten hiçbir suretle daha az müsait olamayacağı ve Çekoslovakya Cumhuriyeti tarafından bir devleti salise müstahsilatı lehine olarak muvakkat mahiyette mevzu her türlü memnuiyet veya takyidatın ref'i keyfiyetinin Türkiye'den ihraç edilen aynı veya mümasil emtia ve müstahsalata da derhal ve bilâ kaydu şart tatbiki takarrür etmiş ve buna dair imza protokolüne bir maddei mahsusa dercedilmiştir.

İmza protokolüne ayrıca Türkiye Hükümeti tarafından kendi tebaası ile Çekoslovakya tebaası arasında aynı şeraiti mütesaviye dahilinde olarak muahedenameye merbut cetvelde tadat edilen mahsulât üzerinden mezkûr cetvelde muharrer isithlak resminin de istiyfa edilebileceğine dair bir kayıt vaz olunmuştur.

Mukavelenamenin diğ er ahkâmı tarafeyn mevzuatı hukukiyesi nazarı itibare alınarak tam bir müteka-biliyet esası dahilinde tanzim kılınmıştır.

İhracat emtiamızın Çekoslovakya toprağında düve-li saire emtiaî mümasilesiyle aynı muameleye tabi bu-lunmasını temin ve ticaret ve transit hususlarında mü-sait ahkâm vaz edildiğ i için şimdiye kadar muvakkat bir esasa istinat eden münasebatı ticariyemizin fima-baat pek ziyade inkişaf ve daha vâsi ve müstakâr bir şekilde devam edeceğ i meczumdur.

Türkiye ve Çekoslovakya Cumhuriyetleri Arasında
Münakit Ticaret Mukavelenamesi

Bir taraftan,

Türkiye Cumhuriyeti Reisi,

Ve diğ er taraftan,

Çekoslovakya Cumhuriyeti Reisi,

İki memleket arasındaki iktisadî münasebatın inki-şafı arzusuyla mütehassis olarak Türkiye ve Çekoslo-vakya beyninde aktedilmiş olan 11 Teşrinievvel 1924 tarihli muhadenet muahedenamesine tevfi kan, bir tica-ret mukavelesi akdine karar vermişler ve bu hususta murahhaslar olmak üzere;

Türkiye Cumhuriyeti Reisi :

Sabık Ticaret Vekili ve Gaziantep Mebusu Ali Ce-nani Bey ile, Hariciye Vekâleti Müsteşarı Ali Şevki Bey,

Ve Çekoslovakya Cumhuriyeti Reisi :

Çekoslovak Cumhuriyetinin Ankara Elçisi ve Fev-kalâde Murahhası Mösyo Milos Kopri.

Tayin eylemişler ve müşarünileyhin usulüne muva-fık ve muteber görülen selâhiyetnamelerini badetteati, ahkâmı atiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde 1. — Menşei tarafeyni akideynden birinin ülkesi olup, tarafı diğ er ülkesine ithal edilmiş olan müstahsalâtı arziye ve sınaie, herhangi bir üçüncü memleketin mümasil müstahsalâtından istiyfa edilen veya edilecek olanlardan başka veya daha yüksek gümrük resimleri emsali tezyit, rüsum veya diğ er her-hangi aidata tabi tutulmayacaktır.

Menşei Türkiye olan (A) melfufunda muharrer rer müstahsalât, birinci fıkra ahkâmından müstefit ol-makla beraber, Çekoslovakya'ya ithallerinde mezkûr (A) melfufunda tespit edilenlerden daha yüksek itha-lât rüsumuna tabi olmayacaktır.

Menşei Çekoslovakya olan (B) listesinde muhar-rer müstahsalât, birinci fıkra ahkâmından müstefit ol-makla beraber, Türkiye'ye ithallerinde, mezkûr (B) listesinde tespit edilenlerden daha yüksek ithalat rü-sumuna tabi tutulmayacaktır.

Şu cihet mukarrerdir ki en ziyade mazharı müsaa-de millet muamelesi gümrük usul ve talimatının tat-biki, gümrük muamelâtı, ithal edilen emtianın mua-yene ve tahlilinin tarz ve sureti icrası, gümrük resim-leriyle rüsumu sairenin şeraiti tediyesi ve kezalik ta-rifelerin tasnifi hususlarına dahi şamildir.

Tarafeyni akideynden birinin ülkesine vukubula-cak ihracat, diğ eri tarafından, bu bapta aynı eşyanın en ziyade mazharı müsaa-de memlekete vaki ihraca-tında istiyfa olunanlardan ne başka ve ne daha yük-sek gümrük resimleri veya rüsumu saire ile mükellef kalmayacaklardır.

Madde 2. — Tarafeyni akideynden birinin müstah-salâtı arziye ve sınaiesi, bir veya müteaddit üçüncü memleket ülkelerinden transit suretiyle geçtikten son-ra, tarafı diğ er ülkesine ithalleri esnasında, doğrudan doğruya menşeleri olan memlekette ithal edilenlerden daha yüksek veya başka bir resme tabi tutulmayacak-lardır.

Madde 3. — Tarafeyni akideynden her biri, ithal olunan müstahsalâtın menşe memleketini tespit için, ithal edilmiş olan maddenin memleketi mezkûre mah-sulât veya mamulâtı milliyesinden olduğunu, yahut bunun o memlekette uğramış olduğ u tahavvulat dola-yısıyla böyle telakki edilmesi lâzım geldiğ ini mübey-yin bir menşe şahadetnamesinin ithalâtçı tarafından ib-razını talep edebilecektir.

İşbu mukavelenameye melfuf nümune (S) melfufu mucibince tanzim edilmiş olan menşe şahadetnameleri gerek devair ve makamatı aidesi, gerek ihracatçının mensup olduğ u Ticaret ve Sanayi Odası ve gerekse mürselünileyh memleketinin tanıyacağı bilumum teşki-lat veya heyet tarafından ita olunacaktır. Mürselüni-leyh memleket hükümeti menşe şahadetnamelerinin kendi siyasî veya şebenderi mümessili tarafından tas-dik edilmiş olmasını talep etmek hakkını haiz buluna-caktır.

Posta paketleri, ticarî mahiyeti haiz irsalattan ma-dut olmayacağ ının mürselünileyh memleketçe tanınma-sı halinde menşe şahadetnamesinden müstağ ni tutula-caktır.

Madde 4. — Tarafeyni akideyn ülkeleri arasında ticaret ve seyri sefain müteka-bilen serbest olacaktır. Bununla beraber tarafeyni akideyn ahvali atiyede it-halât ve ihracatı men veya takyit eylemek hakkını, an-cak, bu memnuiyet ve takyidatın şeraiti mümasile al-tında bulunan bütün memaliki saireye aynı zamanda kabili tatbik olmaları takdirinde muhafaza etmekte-dirler.

1. Taayyüş ve tağdiyeye elzem olan menabiin muhafazası ve milletin iktisadî faaliyetinin vikayesi için,

2. Emniyeti âmmeye ve emniyeti devlete müteallik esbaptan dolayı,

3. Zabıtai sıhhiyeye mütedair esbap dolayısıyla veyahut hayvanat ve nebatatın hastalıklara veya tu-feyliyata karşı himayesini temin zımnında,

4. Memleket dahilinde yerli emtianın istihsal, bey, istihlâk veya nakliyatı için kavanini dahiliye ile vaziyet veya muahharan vaz edilecek olan memnuiyet veya takyidatın aynı cins ecnebi emtiasına da teşmil edilebilmesi zımnında,

5. Devlet inhisarları ikame veya idamesi için,

6. Sikke veya maden halinde altının ihracını men için,

Madde 5. — Tarafeyni akideyn beynelmilel transite en ziyade elverişli yollar üzerinde eşhasa, eşyayı zatiyeye, emtiaya ve her türlü mevadda, irsalata, merakip ve sefaine, arabalara ve vagonlara veya sair vesaiti nakliyeye müteakabilen transit hakkının itasını, bu bapta yekdiğerine en ziyade mazharı müsaade millet muamelesini temin ederek, taahhüt eylerler.

Tarafeyni akideynden birinin ülkesinde geçen her nevi emtia, istatistik rüsumu ile transitin temini için muhafaza ücretleri müstesna olmak üzere bilumum gümrük resimleri veya rüsumu saireden müteakabilen muaf tutulacaktır.

İşbu madde ahkâmı aktarma edilmiş veya antrepoya konulmuş olan transit emtiasına da tatbik olunur.

Emtianın transiti :

A) Emniyeti âmmeye ve emniyeti devlete müteallik esbap dolayısıyla,

B) Esbabı sıhhiyeden naşi veya hayvanat ve nebatat hastalıklarına karşı medarı tahaffuz olmak üzere men edilebilecektir.

Tarafeyni akideyn, kendi ülkelerinde bir devlet inhisarına mevzu teşkil eden emtianın hakikaten transit edilmiş olmasından emin olmak için muktazi tedabiri ihtiyatıyeyi ittihaz etmek hakkını haiz olacaktardır.

Madde 6. — Tarafeyni akideynden birinin ülkesinde eşyanın istihsal ve imali veyahut istihlâki üzerinden vilâyetler, nahiyeler veya idarei umumiyeye müteferri herhangi bir teşkilât nam ve hesabına istiyfa edilen rüsum ve tekâlifi dahiliye, o memleketin müstahsalâtı emtia veya mevaddına vaz olunanlardan daha şedit veya tazyikkâr bir surette tarafı diğlerin mümasil müstahsalât, emtia veya mevaddına vaz ve tahmil edilemeyecektir.

Madde 7. — Tarafeyni akideynden birine mensup olup, memleketi mezkûrede ticaret veya sanatlarını icraya mezun bulduklarını burada kavanin ile muayyen tekâlif ve rüsumu tesviye ettiklerini, kendi memleketlerinin memurini aidesi tarafından melfuf nümune (D melfufu) mucibince ita edilmiş olan bir salâhiyet varakasının ibrazı suretiyle ispat edecek olan tüccar, fabrikacı vesair erbabı sanat, diğler tarafı akidin ülkesindeki tacirler veya müstahsillerden veyahut satış mahallerinde gerek bizzat ve gerek kendi hizmetlerinde bulunan seyyar memurlar vasıtasıyla mübayaatta bulunmak hakkını haiz olacaklardır. Bunlar, arz ettikleri emtiayı Ticaret veya sanatlarında kullanan tüccar veya sair eşhastan lüzumlu siparişler alabileceklerdir. Kezalik bunlar emtiayı ticariyeyi değil, ancak nümune ve modelleri kendileriyle birlikte getirebilirler yahut kendilerine gönderebilirler. Bunlar işbu maddede tadat olunan faaliyetlerden dolayı ayrıca hiçbir resim ve aidatı mahsusa ile mükellef olmayacaklardır. Tarafeyni akideyn, fıkrai salifede muharrer salâhiyet varakalarının ita ve mükellef makamâtı yekdiğerine müteakabilen tatbikini kabul ederler.

Tarafeyni akideyn, müteakabiliyet şartı altında, işbu hususatta en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin tatbikini talep ederler.

Madde 8. — Tarafeyni akideynden birinin, ticaretlerini icra zımnında panayırlara veya pazarlara giden tebaası, kendilerinin ülkesinde, tabiiyetinde buldukları memleket memurini tarafından melfuf nümune (E melfufu) veçhile ita edilmiş bir salâhiyet varakasını ibraz edebildikleri takdirde, tabaai mahalli-yeden daha az müsait bir surette muamele görmeyeceklerdir.

Tarafeyni akideyn fıkrai salifede muharrer salâhiyet varakalarını ita ile mükellef makamâtı müteakabilen yekdiğerine bildireceklerdir. Birinci fıkranın ahkâmı seyyar erbabı sanata kabili tatbik olmadığı gibi ne ayak satıcılığına, ne de sanat veya ticaret icra etmeyen eşhas nezdinde sipariş aramaya ve almaya şamil bulunmadığından, tarafeyni akideynden her biri bu bapta kendi mevzuatı kanuniyesinde serbestii tammi muhafaza eder.

Madde 9. — İşbu mukavelenamenin ahkâmı :

1. Tarafeyni akideynden biri canibinden hemhudut memleketlerle vukubulacak hudut ticaretinde bahşedilmiş veya bilâhare edilecek olan tarzı muameleye,

2. Gümrük tarifeleri hususunda ve umumiyetle diğler hususâtı ticariyede Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler

arasında mevcut veya istikbalde ihdas edilecek fevait ve müsaadata,

3. Bir gümrük ittihadından münbais müsaadeti mahsusaya, kabili tatbik olmayacaktır.

Madde 10. — Demiryollar üzerinde, ne nakliyat ücreti, ne de sevkiyatın zaman ve tarzı icrası hususlarında tarafeyni akideyn ülkeleri ahali beyinde fark gözetilmeyecektir. Bilhassa, tarafeyni akideynden birinin ülkesinden diğerinin ülkesine geçen veya işbu ülkede transit edilen irsalat, bu ülkelerin birinden gerek dahilde bir mahalli maksuda ve gerek memaliki ecnebiyeye giden irsalattan, sevkiyat veya ücreti nakliye hususlarında daha az müsaadeli bir surette muamele görmeyecektir. Elverir ki nakliyat, aynı hat üzerinde ve aynı istikamette vukubulsun.

Tenzilâtli ücret ile icra edilen ve ahvali hususiyede geçici bir felâketin tehvinini istihdaf eyleyen veya bir emri hayra muhassas bulunan nakliyat mevzu bahis olmadıkça muamelâtı istisnaiyeye cevaz verilmeyecektir.

Bundan maada, demiryollarındaki münakalatı mütekabilenin ve transit hususâtının teferruatını, şimendifer idarelerinin doğrudan doğruya itilâfı suretiyle, tanzim eylemek hakkını iki hükümet muhafaza ederler.

Madde 11. — Tarafeyni akideynden birinin sancağını hamil merakip ve sefain ile bunların mürettebat ve hamuleleri, doğrudan doğruya menşememlekelerinden veya bir diğer memlekette gelmiş olsunlar ve hamulelerinin mahalli vürut veya mahalli irsali neresi olursa olsun, diğer tarafı akidin limanlarında ve karasularında, kaffei hususatta, en ziyade mazharı müsaade milletin merakip, sefaini ile mürettebat ve hamulelerine tatbik olunan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Madde 12. — İşbu mukavelename, nüshu musaddakasının teatisi tarihinden bir ay sonra mevkii meriyete girecektir. Tarafeyni akideynden biri veya diğeri canibinden feshedilmediği takdirde fesholununcaya kadar mer'i kalacaktır. O vechile ki, fesih keyfiyeti ancak altı ay sonra hükmünü icra edebilir.

Madde 13. — İşbu mukavelename tasdik edilecek ve nüshu musaddakası, kabî olduğu kadar süratle, Prag'da teati edilecektir.

Tasdikanlilmekal tarafeyn murahhasları işbu mukavelenamayı imza ve tahtim eylediler.

Ankara'da iki nüsha olmak üzere, 31 Mayıs 1922 tarihinde tanzim kılınmıştır.

İmza Mazbatası

İşbu mukavelenameye vazî imza edildiği esnada Çekoslovak Cumhuriyeti Hükümetinin murahhası kendi hükümeti namına beyanatı atiyede bulunmuştur :

Çekoslovakya Tütün Rejisi ihtiyacatını tatmin için senede vasatı üç milyon kilogram miktarında menşei Türkiye olan sigara tütünü iştirâ edecektir.

Şu cihet derkârdır ki mezkûr rejî idaresince istimal olunan muhtelif cins tütünler serbest piyasada kâfi miktarda ve diğer memleketlerin mümasil cinsteki tütünlerinin fiyatlarına muadil fiyatlarla arz edilmiş olmalıdır.

Fiyatlar, Çekoslovak Rejisi açılmış olan münakasalara iştirak edecek Türk ve diğer ticaret odalarınınca vaki arz ve teklifata müsteniden tayin kılınacaktır. Bu münakasalar neşir ve ilan edilmek üzere zamanı münasibinde İstanbul'daki Türk Ticaret ve Sanayi Odasına işar kılınacaktır.

Çekoslovak Tütün Rejisi tarafından kendi istimaline mahsus olarak iştirâ edilmiş olan tütünlerin ihracı keyfiyeti, herhangi bir, diğer memlekete ihrac olunan tütünler için tespit edilmiş olanlardan başka takyidata, eşkâli muamelata veya her ne gûna rüsuma tabi olmayacaktır.

Çekoslovak Tütün Rejisi mebhüsünan tütünlerin doğrudan doğruya Türkiye'den Çekoslovakya'ya ihraç edilmiş olduğunu Türk vesai ki resmîyesi ile ispat edecektir.

Birinci maddeye müteferriian :

Tarafeyni akideyn işbu mukavelenameye melfuf (B) cetvelinde muharrer olan emsali tezyidin 24 Temmuz 1923'te Lozan'da imza edilen Ticaret Mukavelenamesinin ikinci maddesiyle muayyen şerait tahtında kambiyonun temevvucatını takiben tadil ve tashih edilmesi hususunda mutabik kalmışlardır.

Çekoslovak tarifesindeki gümrük resimleri ve kezaalik işbu mukavelenamenin (A) melfufunda tespit edilmiş olan rüsum Çekoslovak kronu üzerindedir.

Çekoslovak kronunun kambiyosunda, 1925 senesindeki vasatı piyasası ile dolar veya İngiliz lirasının veyahut bu iki nakdin vasatı piyasası mukayese edilince tamam bir aylık piyasanın miktarı vasatısına göre yüzde on derecesinde bir tezyüt veya tenakus müşahede edildiği takdirde Çekoslovak Hükümeti öyle bir tarzda kıymeti nakdiyeyi haiz emsali tezyit vaz edecektir ki, umumi ve ahdi rüsum nuku mez-kûrenin 1925 senesindeki vasatı piyasasına nispetle haiz olacakları kıymetleri muhafaza eylemek üzere kıymet emsali vaz edecektir.

Rüsumun kıymetindeki bu teadülü aleddevam muhafaza etmek için, Çekoslovak Hükümeti icabettikçe en fazla bir aylık mühletle, kıymet emsali tespit edecek ve şuhuru atiye için bâlâda muharrer şeraite nazaran mezkûr kıymet emsalinin tadil ve tashihine tevessül eyleyecektir.

Kambiyo piyasasını tespit için, Çekoslovak Hükümeti, Prag, New - York veya Londra borsası fiyatlarını esas ittihaz edecektir. Tarafeyni akideyn, yukarıda zikrolunan emsalin tadil ve tashihleri hususunda mütekabilen en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin tatbikini taahhüt ederler.

Dördüncü maddeye müteferrian :

Şu cihet mukarrardir ki, işbu mukavelename ahkâmı, Çekoslovak Hükümetinin, ithalat veya ihracatta, memleketin menafii hayatiyei iktisadiyesini himaye için muktazi kâffeı tedabiri ittihaz eylemesi hakkını hiçbir suretle talil etmez, o şartla ki, tedabiri mezkûre muvakkat bir mahiyette olsun, ve fark gözetilmeksizin tatbik edilsin.

Çekoslovak Hükümetince ithalat ve ihracatın (Lisanslar) ruhsatnameler ile murakabesinin idamesine lüzum görüldüğü müddetçe, lisansların itası hususunun tabi tutulacağı şeraif bütün memaliki sairenin tabii veya mamul müstahsalatının tabi olacağı şeraiften hiçbir suretle daha az müsait olmayacaktır.

Çekoslovak Cumhuriyeti tarafından bir devleti salise müstahsalatı lehine muvakkat mahiyette olmak üzere bahşedilecek her türlü memnuiyet veya takyidatın refi keyfiyeti, tarafı diğerdan neşet eden aynı veya mümasil müstahsalata da derhal ve bilâşart tatbik edilecektir.

Altıncı maddeye müteferrian :

Şu cihet mukarrardir ki, Türkiye kendi tabaasıyla Çekoslovak tabaası arasında aynı şeraif müsavat dahilinde işbu mazbataya melfuf cetvelde tadat edilen mahsulat üzerinden mezkûr cetvelde irae olunan istislak rüsumunu ayrıca istiyfaya devam edebilecektir.

Bu mazbata işbu mukavelenamenin cüz'ü mütemmimi olup, onunla birlikte dahili meriyet olur.

A — Melfufu

Çekoslovak tarife numarası	Esamii eşya	Gümrük resmi yüz kilosunda Çekoslovak Kronu
8 den	Safran	700
6 dan	İncir kuru	200
	Saniyen 1 kutu, sandıkca, yahut küçük sepetler derununda,	
	2. Dizilmiş veyahut diğere suretle ihzar edilmiş	120
	2. İhtar - Kahve müşabihleri imal eden fabrikalar için dizi veya diğere şekillerde müstahzar olup, emirname ile muayyen şeraif ve kontrol tahtında olarak müsaadei mahsusuna tabi incirler.	40
10	Kuru üzüm dane ve salkım halinde	130
	Korent üzümü :	
	Evvelden kuru üzüm tane ve salkım halinde	
	Saniyen Korent üzümü -	
11 den	Limon	20
12	Portakal	
	Evvela - Prtokal	60
	Saniyen - Mandalina -	90
14 den	Fıstık	540
16 dan	Evvela - Badem, kabuklu veya kabuksuz -	200
17 den	Saniyen - Zeytin, taze, kuru veya tuzlu -	28
26 dan	Ceviz	200

Çekoslovak tarife numarası	Esamii eşya	Gümrük resmi yüz kilosunda Çekoslovak Kronu
	Fındık :	
	Evvelen - Kabuklu -	90
	Saniyen - Kabuksuz -	140
47 den	Susam	Muaf
68 den	Saniyenden - Meyan kökü	42
79	Yumurta, sarısı ve beyazı mayi halinde :	
	Evvelen : Yumurta ve yumurta beyazı mayi halinde	40
	Saniyen : Yumurta sarısı mayi halinde	Muaf
81	Balmumu :	
	Evvelen - Ham tabii halde -	42
	Saniyen - İhzar edilmiş beyazlatılmış, levha halinde veya kalıpla yuvarlak dö- külmüş hatta sair mevad ile mahlût olanlar.	280
83	Deri, ham, taze veya kuru, tuzlanmış veya kireçten geçirilmiş, fakat diğer su- retle işlenmemiş.	Muaf
104 den	Zeytinyağı : Beraberinde safiyetine dair Türkiye'deki makamı aidinden Fransız lisaniyle bir şahadetname olduğu halde.	36
104 noya ait	İhtar - 104 numarada mezkûr olup, sanayide müstamel ve mezuniyeti mahsusayı haiz başlıca gümrüklerde telvin edilmiş zeytinyağları.	6
106 dan	Saniyen - Saf olduğuna dair Türkiye'de makamı aidinden muti ve Fransız lisa- niyle muharrer şahadetname ile gelen zeytinyağları :	
	Evvelen - Şişe derununda -	54
	Saniyen : - Madeni zuruf derununda -	81
129 dan	Lületaşı	Muaf
147	Zımpara :	
	Evvela - Ham -	Muaf
	Saniyen - Tanelenmiş, öğütülmüş, yıkanmış	20
151	Meyan balı, teksif edilmiş, sandıkta veyahut blok halinde	150
152 den	Afyon,	360
159 dan	Palamut ve mazi	Muaf
174 ten	Kitre zımkı	Muaf
180	Pamuk, ham taranmış, yıkanmış, boyanmış, çiğidi ayrılmış ve pamuk döküntü- leri	Muaf
220	Yün, ham, yıkanmış, taranmış, boyanmış, beyazlaştırılmış ve yün döküntüleri	Muaf
227	Saniyen - Halı dökümlü -	3 375
240	İpek kozası, ipek döküntüleri eğrilmemiş	Muaf
242 den	İpek kamçı başı, ipek döküntüleri eğrilmemiş ve bükülmüş :	
	Evvelen - Kasarlı veya kasarsız -	Muaf

Pirinç	On kuruş kilosu	Sigara kâğıdı	1 kuruş 50 yaprağı
Margarin ve oleo margarin		Çakmak taşı	25 kuruş beheri
ve diğer şuhumu hayvaniye	Seksen kuruş kilosu	Şeker	15 kuruş kilosu
Sitearin mumu	Otuz kuruş kilosu	Bisküvi	
Adi sabun	Beş kuruş kilosu	Çikolata	
Yeni ve müstamel torba	Beş kuruş kilosu	Süt hulâsası	Muhtevi oldukları yüzde
Baharat	Otuz kuruş kilosu	Şekerleme ve glikoz	miktarındaki şekere na-
Kibrit	1/2 kuruş altmış kibritlik	Meşrubatı gayri küliye,	zaran bir istihlâk resmine
	beher kutusu	gazoz, limonata diğer bü-	tabidirler.
Mum - Kibrit	Bir kuruş altmış kibritlik	tün şekerli müstahzarat.	
	beher kutusu	Tömbeki	Kırk kuruş kilosu

(B) MELFUFU

Sıra numarası	Tarife numarası	Esmaili Eşya	Tarifei Umumiye Altın Kuruş Yüz Kilosundan
1	22	Peynirler	
		B) Adı peynirlerden gayrisi ilahiri	480X5
2	97	Bira çiçeği	300X5
3	217	Mobilye :	
		B) Eğilmiş ağaçtan veya bu cins ağaç-	
		larla beraber saz ve saman ve kamış-	
		la örülmüş veya mevaddı saire ile mü-	
		rettep olanlar	190X9
4	270	Pamuk ve mensucat :	
		Evvelâ - Kasarsız :	
		1 —	400X5
		2 —	680X12
		B) Kasarlı	
		1 —	450X5
		2 —	450X5
		3 —	1 320X12
		4 —	1 000X13
		5 —	700X5
		6 —	560X5
		T) Havlu, peşkirler	750X5
		D) Boyalı ve istampalı :	
		1 —	1 880X5
		2. —	1 600X12
		3 —	1 200X12
		4 —	500X5
		5 —	560X5
5	292	Sargılık esmer kanaviçe ve bundan ma-	
		mul çuval	50X5
6	294	Jüdden ve manila kendirinden mamul	
		hasır ve ayak halısı	90X5

Sıra numarası	Tarife numarası	Esmâli Eşya	Tarifei Umumiye
			Altın Kuruş Yüz Kilosundan
7	323	Tarifenin başka yerinde zikrolunmayan mensucat ve kumaş dibeklenmiş veya dibeklenmemiş erkek veya kadın elbisesi veya döşeme veya saireye mahsus yünden mamul veya ipekten gayri lifi mevad ile mahlut olanlar : Evvelâ - Safi yün 1 — 2 — 3 — B) Arişi pamuk : 1 — 2 — 3 —	1 600X5 1 400X5 1 300X5 1 100X5 900X5 600X5
8	239	Erkek ve kadın ve çocuk için hazır elbise ve mensucattan dikilmiş sair terzi ve kadın terzi mamulâtı A) Pamuktan, ketenden, ramiden T) Safi yün veya ipten gayri mevaddı saire ile karışık olanlar	2 000X9 4 000X9
9	402	Çiniden ve persolenden mamul eşya ve tezyinat ve ilh... B) İki ve daha ziyade renkli olup ve yıldızlı ve müzeyyen olmayanlar T) Bir veya ziyade renkli olup, müzeyyen ve yıldızlı olanlar	140X5 300X5
10	405	Adi cam eşya, dökülmüş veya kalıpla yapılmış içi boş veya dolu rengi tabii-sinde ezcümle : Damacana, şişe, küçük şişe, kendi madeninden kapaklı şişe, boru, levha, mücerrit (İzolatör) ve dam için cam mevaddı saire ile mürettep olsun olmasın	40X5
11	406	Pencere camı ve adi düz veya oluklu cam levha : A) Beyaz ve nîm beyaz B) Renkli ve dalgalı	35X5 80X5
12	416	Ayna camı sırlanmamış ve ilh...	60X5
13	426	Demir veya çelik tel : A) Adi B) Bakır, kalay, çinko ve kurşun yıldızlı	25X5 40X5
14	435	Demir veya çelik çivi ve karfiçe : A) Adi	45X5

Sıra numarası	Tarife numarası	Esmâî Eşya	Tarife Umumiye Altın Kuruş Yüz Kilosundan
15	441	Demir veya çelik alât ve edevat saplı veya sapsız :	
		D) Kürek	30X5
		B) Alât ve edevatı saire	450X5
16	445	Tarifenin başka yerlerinde zikrolunmayan hırdavatçılık mamulât ve eşyası ile mevaddı saire ile mürettep ve gayrı mürettep ezcümler : Kahve değirmeni, mutfak takımı ve ilh...	
		A) Adileri	100X5
		B) Sırlı ve galvanizli	160X5
17	449	Tarifenin başka yerlerinde zikrolunmayan demir veya çelikten sair nefis eşya, ezcümler : Yüksük ve Yorgancı yüksüğü, taraka, dökme, çingirak ve küçük çan, mahmuz ve ilh...	
		A) Mevaddı adiyer ile mürettep ve gayrı mürettep	300X5
		Bakır mevad ve alât ve harita ve ilh...	
18	464	A) Ham, lakesiz, perdahsız	400X5
		B) Mükemmel lake, perdahlı hamızı veya nikel yaldızlı	1 750X5
19	503	Tebrit alât ve makineleri ve bira fabrikalarıyla takdirhane ve tasfiyehane alât ve makineleri ve bunların aksamı	200X5
20	507	Ziraat makineleri ve bunları aksamı :	
		A)	Muaf
		B)	Muaf

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Hariciye Encümeni 18 . 12 1927

Karar numarası : 4

Hariciye Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdiki hakkında Başvekâleti Celileden mevрут ve Encümenimize havale edilen layihai kanuniye Hariciye Vekili Tevfik Rüşti Beyin huzuriyle müzakere ve tetkik olundu.

Hükümetin esbabı mucibe mazbatasıyla maddei kanuniye Encümenimizce muvafık görüldüğünden bir güne tadilat icra edilmeyerek aynen kabul edilmiştir.

Bermucibihavale Ticaret Encümenine tevdi edilmek üzere Riyaseti Celileye takdim olundu.

Reis Namına

Mazbata Muharriri

M. Cemil

Kâtip

Aza

Zeki Mesut

Aza

Aza

Aza

Aza

Mustafa

Doktor İbrahim

Tali

Aza

Bekir

Lütfi

Türkiye Cumhuriyeti
Büyük Millet Meclisi
Ticaret Encümeni

28.12.1927

Karar : 5

Ticaret Encümeni Mazbatası
Riyaseti Celileye

Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında 1927 senesi Mayısının birinci günü Ankara'da akit ve imza edilen Ticaret Mukavelenamesinin tasdiki hakkında Başvekâleti Celileden mevruk ve Encümenimize havale edilen layihai kanuniye ve ona merbut mukavelename Encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Mukavelenamenin tetkikinde diğer devletlerle aktedilen emsaline muvafık ve Hükümetin esbabı mucibe mazbatasında izah edildiği üzere Çekoslovakya ile memleketimiz arasında cereyan eden muameleleri ticariyede tüccar ve ticaretimizin himayesine ait ahkâmı havi olup, ancak dördüncü madde ile tarafeyni akideynin memleketlerinin menabii işe ve hayatiyesi ve emniyeti âmme ve devleti ve sıhhati umumiye-yi muhafaza gibi münhasıran menafii aliye saikleriyle memnuniyetler vaz ve ihdas edebilecekleri tasrih edilmiş iken, imza protokolünün dördüncü madde müteferriinde Çekoslovakya Hükümetinin ithalat ve ihracat için lisans usulü ihdas edebileceği kabul edilmiştir. Bir kısım devletlerde işbu lisans usulleri menafii aliye devlet saikleriyle değil, sırf siyasi ve mevkii iktidarda bulunan fıkranın sol cenaha derecei intisap ve meyli neticesi olarak vaz ve tatbik olunmakta olduğundan tarafeyn ticaretinin yekdiğeri memleketlerindeki serbest muamele görmesi noktasından deruhde edilen vazaif arasında teadül bulunmadığı müşahade edilmiştir.

Maddei kanuniyenin tetkikinde şayanı tadil bir cihet görülemediğinden aynen kabul edilerek Heyeti Umumiyeye arz olunmak üzere Riyaseti Celileye takdim kılındı.

Reis
Burdur
Mustafa Şeref

Mazbata Muharriri
Gümüşhane
Cemal Hüsnü Bey
Hini imzada bulunmadı

Kâtip
Şebinkarahisar
İsmail

Aza
Sinop
Yusuf Kemal

Aza
İstanbul
Hüseyin Hüsnü

Aza
Konya

Aza
Afyonkarahisar

Aza
Zonguldak
Ahmet

Aza
İstanbul
Süreyya

Aza
Kocaeli
Reşit Saffet

Türkiye ve Çekoslovakya Cumhuriyetleri Arasında
Münakit Ticaret Mukavelenamesinin Tasdikine Mütedair Kanun

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında 1927 senesi Mayısının otuz birinci günü Ankara'da akit ve imza edilen Ticaret Mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2. — İşbu mukavelenamenin icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

4 Kânunuevvel 1927

Başvekil İsmet	Adliye Vekili Mahmut Esat
Müdafaai Milliye Vekili Mustafa Abdülhalik	Bahriye Vekâleti Vekili Mustafa Abdülhalik
Dahiliye Vekili Şükrü Kaya	Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Beyefendi İmza esnasında hastadır.
Maliye Vekili Saraçoğlu Şükrü	Maarif Vekili Mustafa Necati
Nafia Vekili Behiç	Ziraat Vekâleti Vekili Mustafa Rahmi
Ticaret Vekâleti Vekili Mustafa Rahmi	Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekili Doktor Refik